

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่อง : ยุทธศาสตร์และระบบบริหารเพื่อการธำรงรักษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ผู้วิจัย : ดร. บุรทิน ขำภีรัฐ
ปีที่จัดพิมพ์ : 2556
แหล่งทุน : ทุนอุดหนุนการวิจัยสถาบัน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีในฐานะมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐแห่งแรกของประเทศไทย ตระหนักและให้ความสำคัญกับการธำรงรักษามหาวิทยาลัย จึงได้ดำเนินมาตรการต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องทั้งในอดีตจนถึงปัจจุบันเพื่อการธำรงรักษามหาวิทยาลัย อย่างไรก็ตามเพื่อให้มียุทธศาสตร์ มาตรการ และระบบบริหารจัดการในลักษณะบูรณาการที่มีเอกภาพ โดยคำนึงถึงผลลัพธ์ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพเป็นสิ่งสำคัญ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีจึงได้อนุมัติโครงการวิจัยเรื่อง “ยุทธศาสตร์และระบบบริหารเพื่อการธำรงรักษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี” โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษารูปแบบและแนวทางการบริหารจัดการด้านการธำรงรักษามหาวิทยาลัยของสถาบันอุดมศึกษาทั้งในและต่างประเทศ ตลอดจนศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการคงอยู่ของนักศึกษาในมหาวิทยาลัย ประกอบกับการศึกษาเชิงสถิติที่ใช้การประยุกต์ตัวแปรเชิงทฤษฎีและระเบียบวิธีวิจัยขั้นสูงทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ เพื่อเสนอยุทธศาสตร์และระบบบริหารจัดการที่เหมาะสม สามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีได้อย่างเป็นรูปธรรมในอนาคต

รายงานวิจัยเรื่อง “ยุทธศาสตร์และระบบบริหารเพื่อการธำรงรักษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี” เสนอผลการวิจัยสามส่วนหลักได้แก่ (1) การวิเคราะห์และสังเคราะห์รายงานการวิจัยด้านการธำรงรักษามหาวิทยาลัยในสถาบันอุดมศึกษาทั้งในต่างประเทศและในประเทศ เพื่อให้ได้สารสนเทศเบื้องต้นในการพัฒนาโมเดลสมการโครงสร้างการคงอยู่ในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี และการเสนอยุทธศาสตร์ที่เหมาะสม เป็นไปตามหลักวิชาและเป็นที่ยอมรับ (2) การพัฒนา การวิเคราะห์ความไม่แปรเปลี่ยน และการอภิปรายผลลัพธ์ที่ได้จากโมเดลสมการโครงสร้างการคงอยู่ในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี และ (3) ยุทธศาสตร์การธำรงรักษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ผลงานวิจัยในแต่ละส่วนสรุปได้ดังนี้

จากการศึกษารายงานการวิจัยที่ผ่านมาพบว่า มหาวิทยาลัยชั้นนำในประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร และออสเตรเลีย ตระหนักถึงความสำคัญและได้ดำเนินการด้านการธำรงรักษามหาวิทยาลัยอย่างเป็นระบบในระดับต่าง ๆ เช่น ระดับสถาบัน ระดับหลักสูตร และระดับนักศึกษา ผลการศึกษาแสดงว่า ในระดับสถาบัน การสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมทั้งด้านวิชาการและด้านอื่น ๆ สามารถสนับสนุนให้นักศึกษาคงอยู่ และในขณะเดียวกันช่วยพัฒนาบุคลิกภาพของนักศึกษาควบคู่ไปด้วย ในระดับหลักสูตรและระดับนักศึกษา ผลการวิจัยแสดงตรงกันว่า ผลสำเร็จ

ด้านการศึกษาซึ่งสะท้อนจากเกรดเฉลี่ย และความสามารถในการกำกับตนเองในการเรียน (self-regulated learning) ของนักศึกษามีความสัมพันธ์เชิงบวกซึ่งกันและกัน โดยประเด็นที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับพฤติกรรมการเรียนและการดำเนินชีวิตของนักศึกษา เป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจเป็นอย่างมาก

ผลงานวิจัยที่ได้รับการอ้างอิงและนำไปเป็นแนวทางในการศึกษาเรื่องการดำรงนักศึกษาในประเทศต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง ได้แก่ ผลงานวิจัยของ Tinto (1975, 1987, 1993) ซึ่งเสนอโมเดลการดำรงนักศึกษาในมหาวิทยาลัย Tinto แสดงว่า การตัดสินใจคงอยู่หรือออกกลางคันของนักศึกษามีอิทธิพลมาจากความผูกพันต่อสถาบันและเป้าหมายการศึกษา ซึ่งประเมินได้จากลักษณะนิสัยและการปฏิสัมพันธ์กับสถานะแวดล้อมทั้งด้านวิชาการและสังคมของนักศึกษาในสถาบัน Tinto สรุปว่า ความมุ่งมั่นต่อเป้าหมายการศึกษาเพื่อให้สำเร็จการศึกษาและได้ปริญญาบัตร เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการคงอยู่ของนักศึกษา โดยความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของระบบการศึกษาและสังคมก็มีความสำคัญเช่นกัน ทฤษฎีของ Tinto ได้รับการตรวจสอบ ยอมรับและนำไปพัฒนาต่ออย่างกว้างขวางในหลายประเทศ

ผู้วิจัยได้เสนอโมเดลสมการโครงสร้างการคงอยู่ในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีตามแนวคิดของ Tinto (1975, 1987, 1993) โดยปรับปรุงให้สอดคล้องกับบริบทของอุดมศึกษาและสังคมไทย ทั้งนี้ ตัวแปรตามในโมเดล คือ การคงอยู่ในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี วัดจากตัวบ่งชี้ 3 ตัว ได้แก่ (1) ความตั้งใจศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีในภาคการศึกษานี้หรือภาคการศึกษาต่อไป (2) ความตั้งใจจะไม่สมัครหรือสอบคัดเลือกเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาอื่น ในภาคการศึกษานี้หรือภาคการศึกษาต่อไป และ (3) ความตั้งใจจะไม่ย้ายหรือเปลี่ยนสาขาวิชา/สำนักวิชาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ตัวแปรทำนายมีทั้งหมด 7 ตัว ได้แก่ (1) ภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง (2) ความผูกพันต่อสถาบันและเป้าหมายการศึกษา (3) กลยุทธ์ในการเรียน (4) การปรับตัวทางสังคม (5) การปรับตัวทางวิชาการ (6) แรงจูงใจในการเรียน และ (7) ความเชื่อมั่นในการเรียน

ผลการวิเคราะห์ทางสถิติแสดงว่า โมเดลสมการโครงสร้างการคงอยู่ในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีที่พัฒนาขึ้นในงานวิจัยเรื่องนี้ สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับดี โมเดลมีความไม่แปรเปลี่ยนระหว่างกลุ่มนักศึกษาชั้นปีที่หนึ่งและสอง โดยมีความสามารถด้านการทำนายตลอดจนแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่เกี่ยวข้องได้ในระดับที่น่าพอใจ และแสดงว่า ตัวแปรความผูกพันต่อสถาบันและเป้าหมายการศึกษามีอิทธิพลทางตรงสูงสุดต่อความตั้งใจคงอยู่ในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ทั้งนี้การที่นักศึกษาจะมีความผูกพันต่อสถาบันและเป้าหมายการศึกษา จำต้องมีการปรับตัวทางวิชาการและทางสังคมที่เหมาะสม

ผู้วิจัยได้นำเสนอ วิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์ และยุทธศาสตร์ ซึ่งได้จากการวิเคราะห์รายงานการวิจัยที่ผ่านมาในสถาบันอุดมศึกษาทั้งในและต่างประเทศ ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ทั้งที่เกี่ยวข้องโดยตรงและโดยอ้อมกับการอ้างนักศึกษา ผลการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลเชิงสถิติ และผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างการคงอยู่ในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี โดยยุทธศาสตร์มีวัตถุประสงค์หลัก 4 ประการได้แก่ (1) เพื่อการอ้างนักศึกษาอย่างมีคุณภาพ (2) เพื่อสร้างและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการทุกด้านที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษาให้มีเอกภาพ คุณภาพ และประสิทธิภาพ (3) เพื่อการเพิ่มอัตราการคงอยู่ของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีอย่างมีคุณภาพ โดยใช้แนวทางและกระบวนการพัฒนาทักษะและความสามารถในการกำกับตนเองในการเรียน (self-regulated learning) ของนักศึกษา และการให้บริการสนับสนุนด้านต่าง ๆ อย่างพร้อมมูลและมีคุณภาพ (4) เพื่อสร้างสภาวะแวดล้อมที่เหมาะสมส่งเสริมให้กระบวนการอ้างนักศึกษาของมหาวิทยาลัยเป็นวัฒนธรรมองค์กรในทุกระดับ และสนับสนุนกระบวนการบริหารจัดการที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมเชิงรุก โดยให้ความสำคัญกับนักศึกษาในฐานะผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่สำคัญที่สุด เป็นต้น

ทั้งนี้ ยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และวัตถุประสงค์มี 6 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ (1) การรับนักศึกษาเชิงรุกและการจัดการในช่วงเปลี่ยนผ่าน (2) การสร้างความผูกพันต่อสถาบันและเป้าหมายการศึกษา (3) การสร้างสภาวะแวดล้อม กระบวนการ และระบบเพื่อการพัฒนาทางวิชาการ (4) การสร้างสภาวะแวดล้อม กระบวนการ และระบบเพื่อการพัฒนาทางสังคม (5) การสร้างแรงจูงใจเพื่อพัฒนาศักยภาพและกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง และ (6) การสร้างสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ระบบบริหาร และการให้บริการที่เหมาะสม ทั้งนี้ ยุทธศาสตร์ที่นำเสนอได้คำนึงถึงระบบบริหาร วัฒนธรรมองค์กร บริบท และค่านิยมต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีเป็นสำคัญ

ผู้วิจัยได้เสนอระบบบริหารและแนวทางการนำยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติที่เหมาะสมกับระบบ “รวมบริการ ประสานภารกิจ” ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี โดยได้แสดงตัวอย่างมาตรการ/การปฏิบัติ ซึ่งเป็นผลจากการศึกษารายงานการวิจัย และสามารถปรับปรุง เปลี่ยนแปลง และเพิ่มเติมได้ตามความเหมาะสมและตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป พร้อมเสนอตัวอย่างผู้รับผิดชอบหลัก

ท้ายสุดผู้วิจัยเชื่อว่า วิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์ และยุทธศาสตร์ ตลอดจนตัวอย่างมาตรการ/การปฏิบัติที่นำเสนอ มีพื้นฐานอยู่บนการสร้างและการพัฒนาคุณภาพในทุกมิติ ทั้งด้านวิชาการ สังคม คุณธรรมจริยธรรม และชีวิตความเป็นอยู่ของนักศึกษา ตลอดจนระบบบริหารและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัย เป็นแนวทางและทิศทางที่ถูกต้องและสามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดผลได้อย่างเป็นรูปธรรมในเวลาอันรวดเร็ว